

Verslag PACT 26 september 2017

concept

Aanwezig

Bestuurders:

De heer B. (Bert) Pauli, gedeputeerde EZ & Arbeidsmarktbeleid
De heer R. (Ron) van Baden, regiocoördinator FNV
De heer R. (Ronald) Bakker, wethouder gemeente Waalwijk
Mevrouw M. (Marianne) de Bie, wethouder gemeente Breda
De heer W. (Wim) van den Boomen, bestuurder ZLTO
De heer C. (Cor) van Gerven, voorzitter BVE-overleg / CvB KWIC
De heer L. (Lars) van der Hoorn, directeur V/d Hoorn Buigtechniek, lid BZW
Mevr. E. (Ellen) Kroese, Directeur BZW
De heer H. (Huib) van Olden, wethouder gemeente 's-Hertogenbosch
Mevr. M. (Marlie) van Santvoort, beleidsadviseur Brabant-Advies
De heer J-W (Jan Willem) Stad, Hoofd Economisch Beleid en Deelneming Provincie
De heer H. (Hans) Verbraak, wethouder Roosendaal
Mevr. B. (Beatrijs) Wijnberg, regiomanager Noordoost-Brabant UWV Werkbedrijf

Ambtelijk:

Mevr. J. (José) van Rosmalen, provincie Noord-Brabant
De heer A. (André) van Gils, secretaris Pact
De heer P-M (Pieter-Marijn) van der Velden, strategisch communicatieadviseur
Verslag: mevr. Bernie Spronk, Spronk Management Support

Genodigden:

i.v.m. agendapunt 3: de heer P. (Peter) van Ierland, Midpoint.
I.v.m. agendapunt 4: de heer M. (Marc) van der Meer, hoogleraar en lid SER Brabant

Afwezig m.b.v.v.

De heer J. (Jos) van Bree, wethouder gemeente Helmond
De heer S. (Staf) Depla, wethouder gemeente Eindhoven
De heer L. (Leo) Dubbeldam, secretaris SER-Brabant
De heer K. (Kees) van Geffen, wethouder gemeente Oss
De heer N. (Niek) Iversen, regiomanager West-Brabant & Zeeland UWV Werkbedrijf
De heer H. (Hans) Nederlof, CvB Fontys Hogescholen
De heer E. (Erik) de Ridder, wethouder gemeente Tilburg

c.c. lid agenda en stukken:

De heer B. (Bernard) van Nijnatten, regiomanager West-Brabant & Zeeland UWV Werkbedrijf

1. Opening en mededelingen

Voorzitter Bert Pauli opent om 09.30 uur de vergadering en heet allen welkom. Wederom wijst hij op de noodzaak dat er met het oog op de groeiende economie snelheid wordt gemaakt m.b.t. een aantal initiatieven onder de noemer de koppeling onderwijs-arbeid. Voorts dat er snel een overzicht komt van wat er uit de verkiezingen komt zodat we weten waar we staan met de regio's.

Vaststellen agenda:

Toevoegen onder punt 2: toelichting van Ellen Kroese op voorstel aanpak thema Robotisering/reshoring.

Bij de agenda is een notitie gevoegd als bijlage, getiteld 'Samenhang'. Deze notitie geeft een overzicht van de lopende ontwikkelingen en initiatieven.

2. Conceptverslag bestuurlijk overleg 15 juni 2017

Tekstueel zijn er geen opmerkingen bij dit verslag, waarmee het als vastgesteld wordt beschouwd.

Toelichting van Ellen Kroese bij aanpak thema Robotisering/reshoring

Vorige keer hebben Carmen de Jonge en Leo Dubbeldam een toelichting gegeven op beide onderwerpen en naar aanleiding daarvan is een denktank (bestaande uit Carmen de Jonge, Leo Dubbeldam, Alwin Groen en Ellen Kroese) praktisch aan de slag gegaan om te kijken hoe de krachten in Brabant concreet te bundelen. Een QuickScan is gedaan naar alle lopende initiatieven in Brabant op het gebied van robotisering in allerlei lagen binnen het onderwijs, bedrijfsleven en de overheid. Het idee is nu toe te werken naar een vorm van een Brabants Consortium voor Robotisering waarin alle kennis en krachten worden gebundeld, de kennis toegankelijk is en kan worden uitgedragen, teneinde de ontwikkelingen op dit thema te versnellen. Gestart zal worden met het organiseren van een rondetafelgesprek dit najaar waarvoor initiatiefnemers en deskundigen in dit veld zullen worden uitgenodigd ter verkenning van draagvlak voor en nadere invulling geven aan voornoemd consortium.

In reactie op dit voorstel merkt de voorzitter op een groot voorstander te zijn van deze concrete aanpak waarbij hij wijst op de noodzaak om de diverse onderwerpen in samenhang te blijven beschouwen. Hij pleit ervoor om de onderwerpen digitalisering en shared facilities in dit verhaal mee te nemen. De Provincie heeft extern opdracht gegeven voor onderzoek naar de behoefte in het bedrijfsleven aan shared facilities, hoe ondernemers hierbij te faciliteren gelet op de snel veranderende economie in Brabant en de nieuwe vraagstukken waar ondernemers voor komen te staan. Daarnaast komen er voor innovatief HRM-beleid binnen nu en 2 maanden Europese gelden vrij. Proactief en anticiperend op deze tender is het volgens de voorzitter verstandig om de praktische initiatieven in een soort consortium te bundelen.

In relatie tot het thema shared facilities wordt geadviseerd om binnen het kader van deze tender een koppeling te maken met scholing van zij-instromers en inrichten van de vakopleidingen.

Toegelicht wordt voorts dat in het MBO twee sporen worden bewandeld: enerzijds wordt de samenwerking gezocht met bedrijven die de mogelijkheid bieden om leerlingen binnen hun bedrijf te scholen; daarnaast worden leerlijnen ontwikkeld in het kader van permanent leren waarvoor vanaf 2018 vanuit de Rijksbegroting (eindelijk) specifieke middelen beschikbaar komen.

Een advies is verder om in de aanvraag voor de tender 'innovatief HR-beleid' expliciet op te nemen op welke wijze Brabant de vernieuwingen in de opleidingen verder wil ontwikkelen.

Geconcludeerd wordt dat het voorstel m.b.t. aanpak robotisering/reshoring breed door het Pact wordt omarmd. De voorbereidingsgroep gaat de aanpak verder uitwerken. Om de slagingskans van de Europese aanvraag voor de tender zo groot mogelijk te maken, zullen er aan de voorkant experts (Hans Overbeek; Stimulus) bij worden betrokken.

Ellen Kroese verduidelijkt dat bij aanvang men niet te breed zal insteken maar wel met de flexibiliteit voor een verdere verbreding en zoveel mogelijk in samenhang met de genoemde thema's zoals digitalisering en shared facilities.

Besloten wordt dat dit onderwerp vast op de agenda van Pact Brabant blijft staan en dat over de voortgang in dit gremium wordt gerapporteerd.

3. Onderwijs - Arbeid

Peter van Ierland (Midpoint) geeft een uitvoerige toelichting op het Kennispact 3.0 en de relevantie voor de Brabantse arbeidsmarkt. Zijn PP-presentatie "Kennispact 3.0" is als bijlage bij dit verslag gevoegd.

Duidelijk is de toenemende urgentie van de proactieve aanpak van overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven om te zorgen voor een zo goed mogelijke match nu en in de toekomst tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Dit gelet op de krimp in de beroepsbevolking en de verwachting dat er over nu en 10 jaar 60% van de huidige beroepen niet meer bestaat als gevolg van de almaar veranderende bedrijfsprocessen (robotisering, digitalisering, andere bedrijfsvoering). De vraag is welke nieuwe opleidingen er binnen de context van de regio noodzakelijk zijn. Het bestand uitkeringsgerechtigden in Nederland neemt nog steeds niet af hetgeen eveneens door deskundigen gezien wordt als bewijs van de mismatch tussen vraag en aanbod, aldus Peter van Ierland in zijn toelichting. Met alle relevante partners in de regio (10 MBO-instellingen waaronder ook ROC Nijmegen vanwege hun vestiging in Boxmeer) en met gericht geld (zonder aanbestedingsprocedures) wordt nu beoogd om regionale educatieve arrangementen te ontwikkelen. In samenwerking met OCW wordt ingezet op versnelling in het ontwikkelen en goedkeuren van nieuwe opleidingen. Daardoor zou het beroepsonderwijs sneller kunnen anticiperen op de veranderende vraag in het bedrijfsleven. Mobiliteit en vitaliteit van werknemers zijn belangrijke elementen die in de ontwikkeling van nieuwe opleidingen worden meegenomen. Hierbij spelen allerlei trends een rol die leiden tot een ander type werknemer. Het ontwikkelen van nieuwe opleidingen gebeurt in samenspraak met het bedrijfsleven. Voorbeelden van nieuwe opleidingen: lifestyle coach, logistics system operator, energiespecialist. De vraag naar nieuwe arbeidskrachten is groter dan de instroom van studenten bij de ROC's. Daarom wordt ook gekeken naar zij-instromers in het kader van permanent leren waarbij via een soort 'bol.com'-constructie alle ontwikkelde opleidingsmodules beschikbaar worden gemaakt voor het bedrijfsleven.

De voorzitter verwacht dat de overheid in het nieuwe regeerakkoord m.n. op het gebied van de energietransitie de samenwerking zal zoeken met de regio's. Daarom is zijn verzoek om het ontwikkelen van de opleiding voor energiespecialist naar voren te halen om het aan zittende werknemers aan te bieden. Peter van Ierland spreekt af de uitwerking voortvarend ter hand te zullen nemen (**actie**).

De volgende 3 vragen legt Peter van Ierland aan het Pact voor:

1. Zijn de initiatieven van de MBO-instellingen voldoende verankerd in de regio's?
2. Sluit educatie aan op beroepsonderwijs om de talenten die nu geen baan hebben en gezien de arbeidskrachte wel aan het werk zouden moeten?
3. Werken de partijen in de verschillende regio's met regionale arrangementen (of Human Capital Agenda's) waarbij MBO instellingen optimaal betrokken zijn?

Reacties en discussie:

Als antwoord op vraag 3 licht Peter van Ierland desgevraagd toe dat er nu geen regionale arrangementen zijn, wel kortlopende contracten met partijen. Om te kunnen bouwen aan een structurele kennis- en scholingsinfrastructuur is van belang dat voorzieningen worden gekoppeld aan het lokale beroepsonderwijs. VMBO en MBO zullen zelf ook moeten nadenken over hoe ze de economische groei in de regio willen faciliteren. Voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven zullen ook de gemeenten moeten nadenken over inzet van talenten aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Met het deltaplan techniek worden niet alleen opleidingen voor techniek (ook vmbo) gestimuleerd, maar zijn ook de bedrijven zelf aan zet om jongeren bij deze tijd passende banen te kunnen bieden. De bedrijven die meedoen moeten voldoen aan een kwaliteitskeurmerk. Brancheorganisaties (metaalindustrie) onderkennen ook die noodzaak. In ontwikkeling zijnde expertisecentra in de regio's (centra voor innovatief vakmanschap) zijn bezig om (modulair) nieuwe opleidingen te ontwikkelen. Beoogd wordt dat bedrijven hun werknemers stimuleren modules te volgen zodat ze langer in het bedrijfsproces kunnen functioneren.

Gelet op de urgentie van dit thema wordt ervoor gepleit om 'permanent leren' of 'een leven lang leren' als vast agendapunt en met verscherpte aandacht in dit overleg op te voeren. Ron van Baden wijst erop dat het enkel aanbieden van modules niet volstaat. Met innovatief HR-beleid moet er ook oog zijn voor goede arbeidsverhoudingen en een veilig werkklimaat. Alleen dan zullen werknemers te bewegen zijn zich verder te scholen. Peter van Ierland beaamt dat die bewustwording bij bedrijven vereist is en gericht personeels- en scholingsbeleid ervoor nodig is. Geopperd wordt de vraag hoe dit Pact eraan kan bijdragen de grote groep zittende werknemers versneld in de leermodus te krijgen. Dat is de grote opgave. Diverse suggesties worden genoemd: het inrichten van een werkleerwerkloket, aanstellen van leerambassadeurs, opleidingsvouchers (cao) beschikbaar stellen. Volgens Peter van Ierland zouden voor het bewerkstelligen van strategisch personeelsbeleid de O&O-fondsen meer regionaal moeten insteken.

Conclusie is, aldus de voorzitter, dat de 3 voorliggende vragen in deze fase met neen worden beantwoord. Er lopen wel diverse initiatieven in Zuidoost- en in Noordoost Brabant. Zijn verzoek is aan Huib van Olden, Lars van der Hoorn, Cor van Gerven en Peter van Ierland om een vervolgplan uit te werken in samenhang met de lopende initiatieven teneinde het programma Kennispact 3.0 beter in regio's verankerd te krijgen. Dit is akkoord met de aanvulling dat ook BZW als partner erbij zal worden betrokken.

4. Toerusten en Innoveren

BrabantAdvies (SER Brabant) werkt momenteel aan een advies over een “toekomstig onderwijs- en arbeidsmarktbestel”. In dat advies wordt Pact Brabant een sleutelpositie toegekend. Marc van der Meer (lid SER Brabant) licht de belangrijkste bevindingen en processtappen toe.

De ter tafel uitgereikte (paarse) factsheet met als titel “Zorg dat je ook morgen nog aan het werk bent!” is een verkorte versie van het rapport van BrabantAdvies n.a.v. meetings met experts waaronder veel jongeren. Allerlei voorbeelden die bij het voorgaande agendapunt aan de orde kwamen passen ook in dit verhaal, doch volgens Marlie van Santvoort is nu de opgave stappen te zetten om het ook in de praktijk te brengen. Er is volgens Marc van der Meer behoefte aan een samenhangend sociaal-, economisch- en onderwijsbeleid op grond van de veronderstelling dat door de veranderingen in de economie naast innovaties in de productiestructuur ook aanpassingen in de onderwijs- en sociale agenda nodig zijn. Er zijn verbindingen nodig tussen de verschillende domeinen (werk, onderwijs en thuis/huishoudens) om het voor elkaar te krijgen. Vergelijkbaar met de aanpak van kennispact 3.0. bij de ateliers voor de toekomst waarbij bedrijven worden uitgenodigd om samen het curriculum van opleidingen te herijken.

Uitgaande van de 2 kernvragen 1) hoe blijven Brabantse burgers hun leven lang in de running? en 2) hoe moeten we samenwerken om dit te bereiken? heeft BrabantAdvies 6 concrete initiatieven c.q. innovaties uitgewerkt. De voorgestelde innovaties zijn niet per se nieuw, maar wel anders geordend. Voor het rapport van SER-Brabant, dat nog in de maak is, zal publiciteit worden gezocht en zal worden gedeeld met dit Pact, maar de cruciale vraag is volgens Marc van der Meer hoe dan verder, hoe ervoor te zorgen dat de veelheid aan met Europees geld gesubsidieerde projecten en experimenten ook beklijven en er verbindingen ontstaan. Als 7de initiatief oppert hij de aanstelling van een ‘regi(o)sseur’, of een ‘lichtvoetige constructie’ bedenken die het proces zou kunnen versterken. Hij stelt voor in een *open proces* de komende maanden op verschillende momenten naar draagvlak te zoeken voor een Brabants Akkoord voor de lange termijn, commitment hiervoor te verzamelen o.a. tijdens het Pact congres, goede voorbeelden te benoemen en die in de media te brengen.

Tegen het licht van de landelijke politiek stelt de voorzitter dat hij verwacht dat er in het nieuwe regeerakkoord wel fundamentele stappen gezet zullen worden op arbeidsmarktterrein. Ook proeft hij politiek draagvlak voor de eigenwijze aanpak die Brabant voorstelt. Met de Pact-partners wil hij bezien hoe er uitvoering aan te geven. Van belang is dat Brabant tijdig richting Den Haag voorstellen indient.

Vanuit het Pact wordt aangegeven dat een krachtig verhaal nodig is gelardeerd met voorbeelden die de roep om de noodzakelijke veranderingen in het onderwijs benadrukken. Een idee zou kunnen zijn een beroepsvariant in de havo-stroom te ontwikkelen, dus meer in te steken op een combinatie van theoretische en praktijkopleiding. Daarvoor is experimenteerruimte nodig.

Afgesproken wordt dat SER Brabant met de communicatie- en lobby specialist van de Provincie bekijkt hoe het verhaal ook richting Den Haag te framen.

Erop gewezen wordt dat landelijk vanuit verschillende O&O fondsen reeds pilots m.b.t. zij-instromers lopen en een suggestie is een combi te zoeken met het MBO. Peter van Ierland licht toe dat in Brabant al een zekere structuur is met de 5 leerwerkloketten waar het onderwijs aan is gekoppeld, maar goed is hierin meer te investeren en de leerwerkloketten te verbreden.

Naast de profilering van Brabant is het volgens Mark van der Meer gewenst om goede praktijken met elkaar te blijven delen en discussies met elkaar te verknopen. Het gaat z.i. niet zozeer om benodigd

geld. Het ontwikkelen van een VMBO-T stroom binnen Helicom noemt hij als een voorbeeld waar experimenteeruimte voor nodig is en dat overleg en afstemming vereist met Den Haag. Als suggestie voor een vervolgaanpak stelt hij voor om 2 of 3 experimenten verder uit te werken, voorts in een open proces de ideeën te verzamelen in de opmaat naar het congres op 22 november a.s. om ze vervolgens verder te verknopen, alsook regionaal enigszins de sluis te openen richting de media.

T.a.v. regiodeals wordt er tot slot op gewezen dat door de verschillende overlegmomenten en de deelname van portefeuillehouders erin wordt voorzien dat het gemeentelijke arbeidsmarktbeleid eraan is gezwaluwstaart.

5. Informeren: Rondje Pact partners

Ron van Baden deelt mee dat in Eindhoven i.v.m. het programma Werken aan werk (CNV-FNV activiteit) een netwerk wordt opgezet. De kern van dit programma is de met ontslag bedreigden persoonlijke begeleiding aan te bieden in een traject van werk naar werk.

Lars van der Hoorn constateert dat het nog steeds niet lukt om inzicht te krijgen in wie we aan het werk willen krijgen terwijl er een groot tekort is aan vakkrachten. Duidelijk is dat het moeilijk-plaatsbaren zijn. Marc van der Meer bevestigt deze bevinding; ook hem is opgevallen dat ondanks innovatieve arbeidsmarktprojecten de eigenlijke vraag omzeild wordt en het aan regie ontbreekt. De gemeenten zouden meer regie kunnen nemen. Tijdens het congres zullen dit soort vraagstukken worden gedeeld. Het verzoek is aan José van Rosmalen hiernaar te kijken.

Kees van Geffen deelt mee dat zijn gemeente wordt onderzocht hoe het inburgeringstraject beter op het werktraject te laten aansluiten. Ronald Bakker geeft als tip het HOB-traject (Huis Opleiding Banen) van De Langstraat te raadplegen die nu 1 jaar ervaring hiermee heeft.

Cor van Gerven deelt mee dat actuele landelijke cijfers aanmeldingen MBO-ers nog tot 2020 een groei laten zien. Algemeen probleem wat ook in Brabant zichtbaar is, is de urbanisatie. De opgave als provincie is te zorgen voor voldoende spreiding over de regio's.

MBO-Brabant (8000 werknemers) heeft zelf ook te maken met een grote uitstroom van vakmensen. Omdat er geen lerarenopleidingen meer zijn, wordt nu geïnvesteerd in zij-instromers en gaat men op zoek naar 'hybride werknemers', d.w.z. mensen die naast hun baan in het bedrijfsleden een aantal dagen in het beroepsonderwijs willen werken.

Huib van Olden licht toe fors bezig te zijn met 'leven lang leren', zijn organisatie bereidt de EZ-aanvraag duurzame inzetbaarheid voor in samenwerking met de vakbeweging en werkgevers, en voorts wordt met het UWV leerwerkbedrijf een analyse gemaakt van alle aanbodgerichte projecten.

Marlie van Santvoort geeft aan een link van het Brabantadvies 'Next step' (in het kader van innovatie) naar de secretaris van het Pact te sturen ter kennisname voor dit gremium.

Ellen Kroese refereert aan de opmerking over wildgroei aan gesubsidieerde projecten en initiatieven wat ook BZW onderkent en daarom keuzes wil maken. Rondom kennisuitwisseling heeft BZW stappen gezet met de vorming van een kennisacademie waarin ze best practices van bedrijven probeert te etaleren.

José van Rosmalen voegt hieraan toe dat ook de Provincie de projecten en initiatieven meer onderling wil gaan verbinden en koppelen aan de regio's. Daarvoor is eerst een evaluatie nodig om de aandachtspunten waar men in alle projecten tegenaan loopt voor het voetlicht te krijgen.

6. Congres De tafel van 100

André van Gils geeft een toelichting op de opzet, vorm en inhoud van de conferentie die op 22 november a.s. plaatsvindt in Tilburg. De bedoeling is 100 beslissers uit de regio's uit te nodigen afkomstig van de drie O's die kunnen helpen meer samenhang in de verschillende initiatieven te krijgen en een prioritering voor het komende jaar.

7. Rondvraag

Ron van Baden vraagt of het CNV in de persoon van Jeannet Verhoeven vanaf de volgende vergadering aan mag sluiten bij dit Pact-overleg. Zij is eveneens actief op het onderwerp duurzame inzetbaarheid, leven lang leren en arbeidsmarkt.

De voorzitter constateert dat dit gremium hiertegen geen bezwaar heeft. De secretaris zal haar uitnodigen voor dit Pact.

Er zijn geen verdere vragen.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter met dank aan allen voor hun deelname en inbreng om 11.30 uur de vergadering.

Het eerstvolgende bestuurlijke PACT-overleg staat gepland op **7 december 2017, 09.30-11.30 uur, Provinciehuis.**

Data bestuurlijk Pact in 2018 (*steeds 09.30-11.30 uur, locatie wordt nader gezien*)

- Donderdag 1 februari
- Donderdag 17 mei
- Woensdag 4 juli
- Donderdag 27 september
- Donderdag 6 december

Bijlagen: - *presentatie "Kennispact 3.0"*

- *presentatie SER Brabant "Toerusten en innoveren onderwijs en arbeidsmarkt"*